

Stratégia Národnej banky Slovenska na podporu finančnej gramotnosti

NÁRODNÁ
BANKA
SLOVENSKA
EUROSYSTEM

www.nbs.sk

1 Úvod

Finančná gramotnosť je schopnosť využívať poznatky, zručnosti a skúsenosti na efektívne riadenie vlastných finančných zdrojov (osobných financií) s cieľom zaistiť celoživotné finančné zabezpečenie seba a svojej domácnosti. Finančná gramotnosť nie je statická. Je to meniaci sa schopnosť, ktorá je podmienená vekom, rodinou, zamestnaním, kultúrou či miestom bydliska. Je to označenie pre proces neustáleho vývoja, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále sa meniace ekonomické prostredie.

Národná banka Slovenska (NBS) si uvedomuje, že nízka finančná gramotnosť obyvateľov na Slovensku je častou príčinou problémov, do ktorých sa spotrebitelia dostanú, prípadne je dôvodom ich nespokojnosti s finančnou službou. Jedným z cieľov komunikačnej politiky NBS je ďalej sa podieľať na implementácii vzdelávania zameraného na podporu rozvoja finančnej gramotnosti a zabezpečiť primeranú informovanosť o svojej činnosti.

Na dosiahnutie tohto cieľa NBS pripravila Stratégiu Národnej banky Slovenska na podporu finančnej gramotnosti.

Zámerom NBS v oblasti finančnej gramotnosti je:

- Zvýšiť povedomie verejnosti o dôležitosti finančnej gramotnosti. Spotrebitelia by mali pochopiť, že porozumenie financiám pre nich osobne znamená lepšie finančné rozhodovanie a zvýšenie miery blahobytu.
- Presvedčiť, že lepšia koordinácia aktivít finančného vzdelávania prinesie synergický efekt. Vzdelávanie sa tak dostane k väčšiemu okruhu obyvateľov.
- Iniciovať systematické meranie finančnej gramotnosti na Slovensku.

Žiaci

V rokoch 2012, 2015 a 2018 sa slovenskí študenti zúčastnili v rámci Programu medzinárodného hodnotenia žiakov (PISA) merania funkčnej gramotnosti, ktorej súčasťou bolo, okrem iného, aj zisťovanie finančnej gramotnosti.

Posledné známe a zverejnené výsledky sú z roku 2015. Slovenská republika dosiahla vo finančnej gramotnosti v štúdiu PISA 2015 výkon na úrovni 445 bodov. Priemerné skóre slovenských žiakov sa nachádza pod priemerom zúčastnených krajín OECD. Porovnateľný výkon so žiakmi SR dosiahli žiaci z Litvy. V rámci krajín OECD dosiahlo významne nižší výkon ako Slovensko iba Čile. Pri porovnaní cyklov 2015 a 2012 bol zaznamenaný významný pokles výkonu slovenských žiakov (o 25 bodov).

Z PISA 2015 vyplýva, že až alarmujúcich 34,7 % našich žiakov nie je schopných v základných súvislostiach riešiť a aplikovať v praxi otázky a problémy týkajúce sa financií. Podiel slovenských žiakov v tejto rizikovej skupine je o 12,4 p. b. vyšší ako v priemere krajín OECD. V roku 2012 predstavoval tento rozdiel 7,5 p. b. To znamená, že táto najviac ohrozená skupina študentov v čase narastá, čo je alarmujúce.

PISA je rozsiahly medzinárodný výskum realizovaný Organizáciou pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD), ktorý zisťuje výsledky vzdelávania z pohľadu požiadaviek trhu práce. Zameriava sa na výsledky 15-ročných žiakov v tzv. funkčnej gramotnosti, ktoré skúma a porovnáva v čase. Meranie sa realizuje pravidelne každé 3 roky. Zapojeným krajinám poskytuje možnosť porovnať funkčnosť vzdelávacieho systému s inými krajinami, poukázať na jeho možné nedostatky a zistiť medzinárodnú konkurencieschopnosť žiakov.

Finančná gramotnosť je v štúdiu PISA definovaná ako znalosť a pochopenie finančných pojmov a rizík, schopnosti, motivácia a sebadôvera využívať získané vedomosti na vykonávanie efektívnych rozhodnutí v rôznych situáciách týkajúcich sa financií s cieľom zlepšiť finančnú situáciu jednotlivca i spoločnosti, a tým umožniť zapojiť sa do ekonomického života. Dobrovoľne otestovať finančnú gramotnosť svojich 15-ročných žiakov sa zo zapojených krajín v rámci projektu PISA v roku 2015 rozhodli v 15 krajinách sveta. V Slovenskej republike je možné sledovať vývoj finančnej gramotnosti od roku 2012, kedy sa finančná gramotnosť testovala prvýkrát a hodnota priemerného výkonu bola nastavená na 500 bodov so štandardnou odchýlkou 100 bodov.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR rozhodlo, že v pripravovanom meraní PISA v roku 2021 sa Slovensko nezapojí do zisťovania finančnej gramotnosti. Toto rozhodnutie považuje NBS za nesprávne.

Tabuľka: Finančná gramotnosť v štúdii PISA 2015

Finančná gramotnosť		PISA 2015 skóre	PISA 2012 skóre	Rozdiel skóre PISA 2015 – PISA 2012
Priemerný výkon krajiny je nad priemerom krajín OECD	Čína (Peking-Šanghaj- Jiangsu-Guangdong)	566	-	-
	Belgicko	541	541	0
	Kanada	533	-	-
	Rusko	512	486	26
	Holandsko	509	-	-
	Austrália	504	526	-22
Priemerný výkon krajiny nie je štatisticky významne rozdielny od priemeru krajín OECD	Spojené štáty americké	487	492	-4
	Poľsko	485	510	-25
Priemerný výkon krajiny je pod priemerom krajín OECD	Taliansko	483	466	17
	Španielsko	469	484	-16
	Litva	449	-	-
	Slovenská republika	445	470	-25
	Čile	432	-	-
	Peru	403	-	-
	Brazília	393	-	-

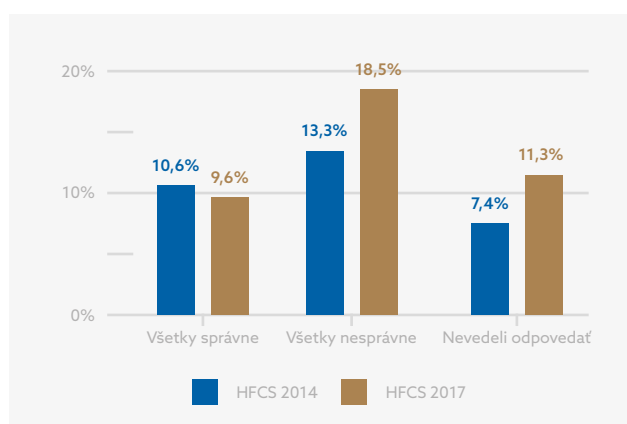

Dospelá populácia

V súčasnosti máme iba limitované poznatky týkajúce sa finančnej gramotnosti dospelých populácie v SR. Napriek tomu, z pozorovania štatistík exekúcií, aj z pozorovania zadlžovania sa populácie v SR, ako aj z pozorovania správania sa sťažovateľov môžeme dedukovať, že finančná gramotnosť významnej časti populácie v SR nie je na primeranej úrovni. Na lepší celkový obraz o stave finančnej gramotnosti je nevyhnutné systematické testovanie dospelých populácie v Slovenskej republike. NBS v tomto smere podporuje a vplýva na relevantné inštitúcie, aby sa v blízkom časovom horizonte pristúpilo k testovaniu finančnej gramotnosti dospelých populácie v SR.

Zlý stav finančnej gramotnosti na Slovensku naznačujú aj parciálne prieskumy, ako napríklad *Zisťovanie o finančnej situácii a spotrebe domácností*, štúdia *Financial literacy around the world* a *Slovenský prieskum investičného správania*.

Graf: HFCS – odpovede domácností na štyri otázky o finančnej gramotnosti

Zisťovania o finančnej situácii a spotrebe domácnosti

Čiastočným meraním finančnej gramotnosti dospelých populácie na Slovensku je modul v rámci Zisťovania o finančnej situácii a spotrebe domácnosti (HFCS). Na Slovensku prieskum organizuje NBS v spolupráci so Štatistickým úradom SR. Prvá vlna HFCS sa uskutočnila v novembri 2010, druhá vlna prebiehala v roku 2014 a posledné zisťovanie v apríli 2017. V 2. a 3. vlne prieskumu sa zisťovala finančná gramotnosť domácností pomocou 5, resp. 4 otázok. Pomocou týchto otázok sa zisťovalo, ako respondenti na Slovensku rozumejú základným pojmom a súvislostiam v oblasti úverov, sporenia a investovania. Veľkosť vzorky odpovedajúcich na Slovensku bola podobná, v HFCS2 – 2 135 slovenských domácností a v HFCS3 – 2 179 slovenských domácností.

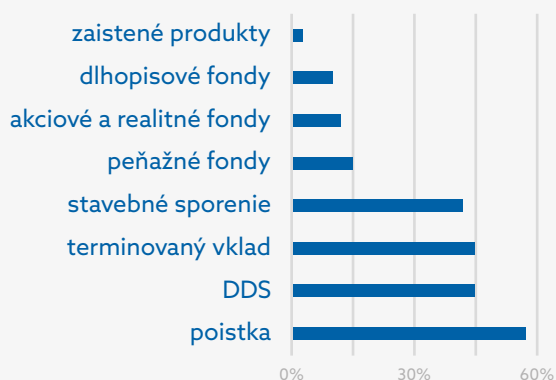
Kým v roku 2014 dokázalo na štyri jednoduché otázky o finančnej gramotnosti odpovedať správne 11 % domácností, v roku 2017 to bolo necelých 10 %. Z tohto merania rovnako vyplýva, že finančná gramotnosť sa zlepšuje s celkovou úrovňou vzdelania – úspešnosť vysokoškolsky vzdelaných ľudí je skoro trojnásobná v porovnaní s absolventmi iba základného vzdelania. Mierne lepšia situácia je aj medzi domácnosťami, ktoré majú skúsenosť s úverom na bývanie. Z domácností, ktoré vlastnia finančné aktíva ako akcie, dlhopisy alebo podielové fondy, odpovedalo správne na všetky 4 otázky až 27,1 %. Pri domácnostiach, ktoré majú spotrebný úver alebo pôžičku od príbuzných, bolo skóre veľmi vyrovnané.

Zdroj: Household Finance and Consumption Survey, 2014, 2017

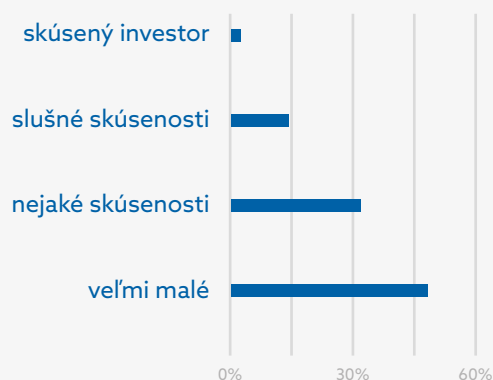
Slovenský prieskum investičného správania (SPIS)

Uskutočnil sa v roku 2009 a zameriaval sa okrem iného aj na zistenie znalosti finančných nástrojov a na správanie sa slovenských spotrebiteľov. K jednému z hlavných výsledkov tohto výskumu patrí zistenie, že averzia k finančným rizikám je v slovenskej populácii prítomná v o niečo vyššej miere ako v populácii USA, Nemecka a Austrálie. Vplývajú na to malé skúsenosti s finančnými produktmi a nižšia finančná gramotnosť.

SPIS - Skúsenosti s finančnými produktmi

SPIS - Skúsenosti s investovaním (samohodnotenie)

Zdroj: Slovenský prieskum investičného správania (SPIS). Odpovede 2 171 respondentov. Základná vzorka kopírovala podobné skupiny ako zahraničné prieskumy (napr. Survey od Consumer Finance (SCF), ktorý pravidelne vykonáva Americká centrálna banka Fed).

Prieskum finančnej gramotnosti Slovenskej bankovej asociácie z roku 2007

Index finančnej gramotnosti (I-FiG) dosiahol úroveň 0,56 – priemerná znalosť problematiky osobných financií. Prieskum zistil, že:

- viac ako polovica opýtaných si medzi dvomi ponukami nevyberie najvýhodnejší termínovaný vklad,
- až 84 % si medzi dvomi ponukami nevyberie najvýhodnejší úver alebo
- len 19% opýtaných rozumie pojmu RPMN (ročná percentuálna miera nákladov úveru)

Zdroj: SBA. Osobne riadené rozhovory.
4. september – 10. október 2007. Počet respondentov: 1 107

Štúdia Standard & Poor's z roku 2014

Čiastkovým zdrojom o stave finančnej gramotnosti na Slovensku je štúdia Standard & Poor's z roku 2014 *Financial literacy around the world*, v ktorej dosiahlo Slovensko skóre 48 %, čo je pod priemerom krajín EÚ (52 %) a výrazne pod priemerom krajín eurozóny (horšie sa umiestnili iba Grécko, Malta, Slovinsko, Litva, Portugalsko, Taliansko a Cyprus).

Zdroj: Standard & Poor's,
Financial literacy around the world, 2014

3

Nedostatočná finančná gramotnosť a jej možné dôsledky

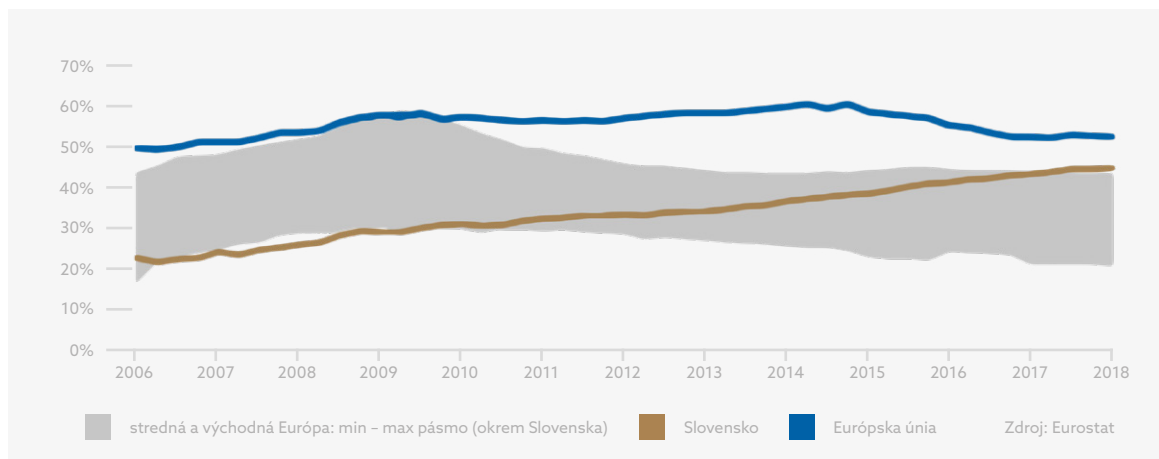
Posledná správa o finančnej stabilite za rok 2018, ktorú vydala NBS v máji 2019 konštatuje, že v našej ekonomike je možné identifikovať nové trendy, ktoré naznačujú oblasti, v ktorých môže potenciálne nastať zvýšenie rizikovitosti aj s dopadom na konečného spotrebiteľa. Ide o nasledujúce oblasti:

a) Riziko rastu zadlženosti

Zadlžovanie sa obyvateľstva je prirodzeným javom ekonomického vývoja a je racionálnym spotrebiteľským správaním. Trendom na Slovensku je však rýchlo sa zvyšujúce zadlženie obyvateľstva úvermi na bývanie. Za rok 2018 bolo zaznamenané zrýchlenie rastu výšky individuálneho úveru na bývanie medziročne o 22 až 27 % – to bol výrazne rýchlejší ako priemerný rast celkového objemu úverov na bývanie (12 %). Správa konštatuje, že výsledkom môže byť prehĺbenie miery koncentrácie zadlženosti v individuálnych domácnostiach. Druhým trendom podľa správy o finančnej stabilite za rok 2018 je zvyšovanie veku dlžníkov v čase splatnosti úveru na bývanie. Rizikovosť tohto trendu spočíva v tom, že sa výrazne obmedzuje priestor na zníženie splátok formou predĺženia splatnosti úveru v prípade finančných ťažkostí klienta. Úvery sú poskytované v kombinácii s inými rizikovými charakteristikami (nižší príjem, vyšší úver, dlhšia splatnosť, individuálny žiadateľ).

Slovenský rast zadlženosti domácností bol v závere roka 2018 najvyšší v strednej a východnej Európe aj v eurozóne (pozri graf). V roku 2018 bolo Slovensko po Dánsku druhou krajinou s najrýchlejšie sa zadlžujúcimi domácnosťami v EÚ. Podiel dlhu domácností na HDP bol naďalej najvyšší spomedzi krajín strednej a východnej Európy a jeho rozdiel oproti úrovni celej EÚ klesol na nové historické minimum. Navyše, aktuálna zadlženosť slovenských domácností na úrovni 45 % HDP je už uprostred pásma, ktoré Medzinárodný menový fond považuje za úrovne s potenciálne negatívnym dopadom na rast ekonomiky (Global Financial Stability Report, IMF, 2017). Znamená to, že výška úverov slovenských občanov sa v posledných rokoch tak zásadne zvýšila, že môže spôsobovať vážne problémy.

Graf: Podiel dlhu domácností na HDP rástol rýchlejšie ako v ostatných krajinách EÚ

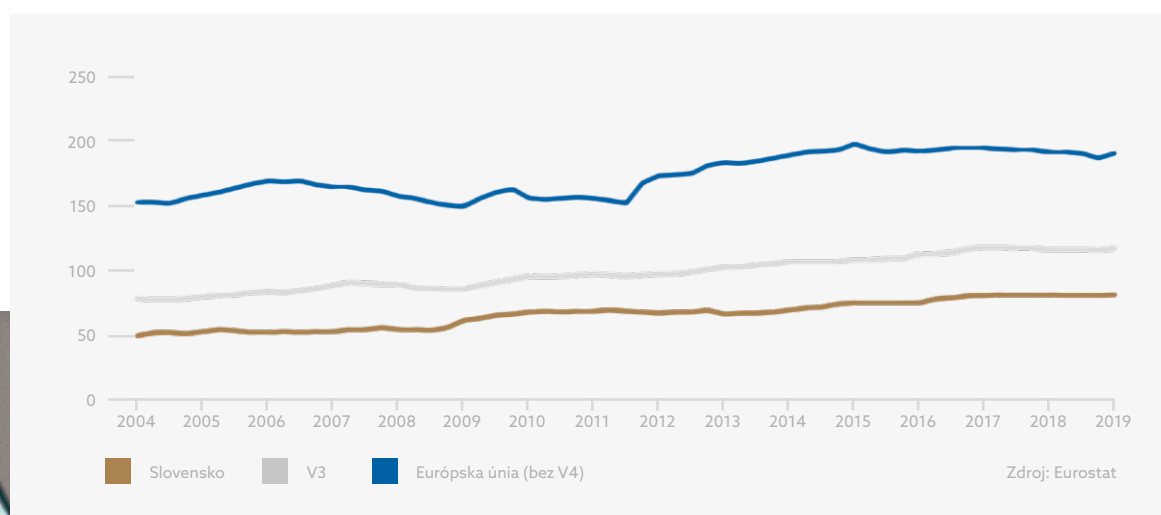

b) Nevhodná štruktúra úspor

Určitým znakom ekonomickej stability každej krajiny je objem úspor, ktorými obyvateľstvo disponuje. Tie obyvatelia môžu použiť v prípade krízy alebo iných neočakávaných udalostí. Slovenské domácnosti zaostávajú za Európou v objeme a štruktúre finančných aktív (úspor). Z hľadiska finančnej stability ide o negatívny jav, keďže likvidné finančné aktíva sa môžu v prípade šokov na trhu práce použiť na splácanie úverov. Na jednej strane je pozitívne, že sa tento objem nezhoršuje s rastúcou úverovou aktivitou a celkovo sa

javí, že to do istej miery súvisí s vysokou mierou vlastníctva nehnuteľností. Slovenské domácnosti nemajú síce veľké finančné aktíva, ale ich majetok je vo vyššej miere koncentrovaný v domoch a bytoch. Slovenské domácnosti však majú dlhodobo nižšie úspory vo finančných aktívach nielen v porovnaní s krajinami EÚ, ale aj v porovnaní s ostatnými krajinami strednej Európy. Takýto stav oslabuje schopnosť zadlžených slovenských domácností čeliť prípadným negatívnym šokom.

Graf: Finančné aktíva domácností (% HDP)

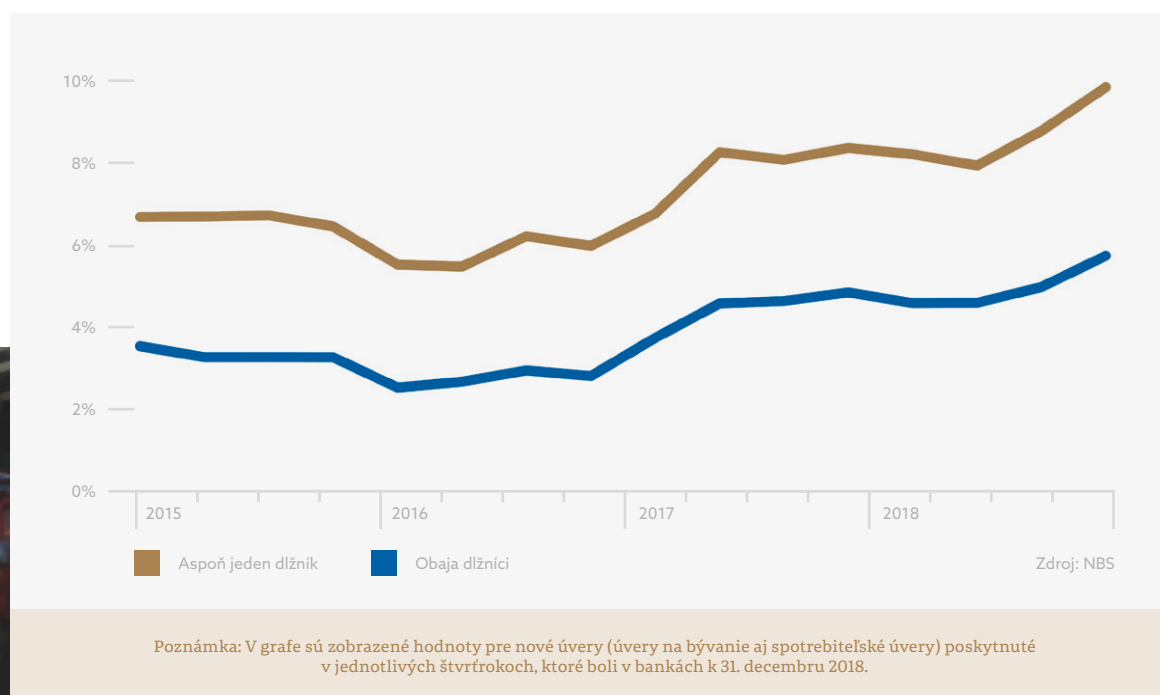
c) Riziko starnutia populácie

Demografický vývoj obyvateľstva aj rastúca priemerná dĺžka dožitia obyvateľov v SR vyúsťia do výrazného starnutia populácie.

S tým súvisí nedostatočná tvorba čistých finančných aktív slovenskej populácie. Nasparené prostriedky by mali slúžiť na zabezpečenie sa v dôchodkovom veku a zabrániť výraznému prepadu životného štandardu populácie dosahujúcej vek odchodu na dôchodok. Vzhľadom na starnutie populácie musí byť tvorba finančnej rezervy a dobrovoľné sporenie si na dôchodok v slovenskej populácii zásadne posilnené.

Samostatným javom je úverové zaťaženie vo vyšších vekových skupinách, pričom v najvyššej skupine už percento zadlžených domácností výrazne prekračuje hodnoty v EÚ. Zadlženosť vo vyšších vekových skupinách už logicky netvorí úvery na bývanie, o to viac však dominujú spotrebiteľské úvery. V najbližších rokoch však začnú byť najväčším bremenom zadlženosti aj u starších práve úvery na bývanie, ktoré ostanú v bilanciách bánk aj domácností v dôsledku ich relatívne väčšieho priemerného objemu a dlhej splatnosti.

Graf: Nárast podielu úverov, pri ktorých jeden alebo obaja dlžníci v čase splatnosti prekročia vek 70 rokov

d) Nové technológie

Rozvoj informačných technológií (finančné technológie – FinTech) v súčasnosti vytvára priestor na nové formy elektronického obchodovania, ale aj priestor pre nové formy rôznorodých finančných služieb. Technológie umožňujú vytváranie nových obchodných modelov, aplikácií, procesov alebo produktov, ako aj skvalitnenie už poskyto-

vaných produktov, resp. služieb a zvyšovanie ich dostupnosti, individualizáciu a zníženie súvisiacich nákladov. Nové prostredie však prináša so sebou aj nové riziká, kde hrozí, že bežný spotrebiteľ nerozumie novej finančnej službe a môže by náchylný urobiť nesprávne rozhodnutie.

Rizikové faktory v oblasti finančnej stability

4

Súčasné vzdelávacie aktivity v oblasti osobných financií

Medzinárodné aktivity

Koncept finančnej gramotnosti sa presadil ako samostatná téma medzirezortnej politiky v dobe poslednej globálnej ekonomickej krízy. V roku 2008 bola v rámci OECD vytvorená medzinárodná skupina pre finančné vzdelávanie (International Network on Financial Education - INFE), ktorej členom je aj NBS. Jej cieľom je hlavne zintenzívnenie finančného vzdelávania a podpora členských štátov vo vytváraní národných stratégií finančnej gramotnosti.

V tom istom roku bol spustený medzinárodný webový portál (International Gateway on Financial Education - IGFE), ktorý má slúžiť ako jeden zo základných zdrojov informácií z oblasti finančného vzdelávania, ich sprostredkovania a k podpore aktivít INFE. V roku 2008 bola zriadená Expertná skupina pre finančné vzdelávanie ako poradný a konzultačný orgán Európskej komisie v tejto oblasti.

Slovenské projekty

Ako hlavný garant a koordinátor aktivít v oblasti finančného vzdelávania vystupuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR). Na svojom webovom sídle <https://www.minedu.sk/financna-gramotnost/> indikuje dôležité dokumenty, metodiku a ďalšie externé linky – internetové odkazy slúžiace na podporu výučby finančnej gramotnosti. NBS vníma finančnú gramotnosť ako jedno zo svojich dôležitých poslání na podporu stability finančného trhu a ochrany spotrebiteľa, preto sa snaží úzko spolupracovať s MŠVVaŠ SR. Cieľom oboch inštitúcií je vzdelaný a teda menej zraniteľný spotrebiteľ.

Na Slovensku bol v roku 2008 vládou SR schválený Návrh stratégie vzdelávania vo finančnej oblasti a manažmentu osobných financií. Podľa návrhu sa vypracoval Národný štandard finančnej gramotnosti (NŠFG). V súčasnosti platí už verzia 1.2, účinná od 1. septembra 2017. NŠFG sa sústreďuje na témy ako finančná zodpovednosť, zabezpečenie peňazí, úver a dlh, sporenie a investovanie, riadenie rizík a poistenie, atď.

Pri tvorbe materiálu MŠVVaŠ SR spolupracovalo s Medzirezortnou expertnou skupinou pre finančnú gramotnosť, ktorej členom je aj NBS.

Na účely finančného vzdelávania spotrebiteľov, resp. potenciálnych klientov existujú rôzne iniciatívy Slovenskej bankovej asociácie a jej členov, Slovenskej asociácie poisťovní, Asociácie obchodníkov s cennými papiermi, finančných sprostredkovateľov. Často sú aktivity smerované na konečného spotrebiteľa prostredníctvom neziskového sektora, kde sa združujú neziskové organizácie a nadácie zameriavajúce sa na oblasť finančného vzdelávania (Poznaj svoje peniaze, Viac ako peniaze, Deň sporenia, FinQ, Na budúcnosti záleží, Moja Familia, atď.).

Z NBS prieskumu vzdelávacích aktivít vyplýva:

- inštitúcie, ktoré sa zapájajú do vzdelávania v oblasti financií majú vytvorené množstvo rôznorodých materiálov – ponuka je veľká, ale pre učiteľov môže byť neprehľadná,
- niektoré existujúce materiály je nutné ďalej rozpracovávať, resp. prispôbovať výučbe,
- učitelia sú časovo limitovaní pri príprave materiálov na výučbu, resp. pri samotnej výučbe a majú obmedzené možnosti zúčastňovať sa na školeniach zameraných na priamu výučbu v oblasti finančného vzdelávania, a to najmä v regiónoch.

Pedagogickí zamestnanci zaradia jednotlivé kapitoly a témy NŠFG do vzdelávania podľa potrieb žiakov a vzdelávacích podmienok školy. Pedagogickí zamestnanci môžu súčasne využívať NŠFG na vytvorenie nových tém v rámci učebných osnov všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov základných a stredných škôl alebo kurzov finančnej gramotnosti v rámci finančného vzdelávania, digitálny edukačný obsah a ďalšie podporné materiály. Na pomoc pedagógom, žiakom aj absolventom pri identifikácii príslušných vzdelávacích materiálov je dostupný portál digitálneho edukačného obsahu MŠVVaŠ SR (www.edu-centrum.sk), ako aj portál finančnej osvetly a ochrany finančného spotrebiteľa (www.fininfo.sk), ktorý priebežne aktualizuje Ministerstvo financií Slovenskej republiky (MF SR).

Okrem NŠFG je v súčasnosti vyvíjaných množstvo ďalších aktivít zameraných na zvýšenie finančnej gramotnosti Slovákov zo strany verejného sektora (NBS, MF SR, MŠVVaŠ SR) a akademického sektora (VŠ), ako aj na úrovni podnikateľských subjektov alebo neziskových organizácií.

Súčasný stav finančného vzdelávania na území SR je nehomogénny, pričom paralelne prebieha veľa minimálne zosúladených iniciatív, čo vyvoláva stav, keď finálny sprostredkovateľ vedomostí – učiteľ na ZŠ/SŠ nemá prístup k ucelenému súboru finálnych materiálov z dôvodu kapacitných nedostatkov, resp. dostupné materiály vo väčšine prípadov musí ďalej spracovávať. Tento vplyv je zrejmy najmä v rozdielnej úrovni finančného vzdelávania.

5 Úloha NBS vo finančnom vzdelávaní verejnosti

Národná banka Slovenska si uvedomuje, že finančná gramotnosť sa vyvíja ako schopnosť, ktorá je podmienená vekom, rodinou, zamestnaním, kultúrou či miestom bydliska. Je to neustály vývoj, ktorý umožňuje každému jednotlivcovi efektívne reagovať na nové osobné udalosti a neustále meniace sa ekonomické prostredie.

Priority NBS

Úlohou NBS je predovšetkým podporovať cenovú a finančnú stabilitu. Tie nie sú abstraktnou kategóriou, ale slúžia na to, aby sa zvyšoval blahobyt obyvateľstva. Akákoľvek dôsledná regulácia nie je dostatočne účinná bez finančného vzdelávania. Súčasťou ekonomických vzťahov sú pochopiteľne aj obyvatelia – užívatelia finančných služieb. Preto NBS vníma podporu finančnej gramotnosti obyvateľstva ako súčasť svojich úloh. Čím budeme mať finančne vzdelanejšie obyvateľstvo, tým stabilnejší bude ekonomický a finančný systém. Lepšie a zároveň správne ekonomické rozhodovanie prinesie vyšší blahobyt spotrebiteľom a ich rodinám.

Poslaním NBS nie je vzdelávacia politika, ale chce prispieť ako prirodzený partner k podpore finančného vzdelávania na Slovensku a k čo najlepšej prepojenosti a koordinácii verejných a súkrom-

ných aktivít na jeho podporu. Vzhľadom na viac ako 10-ročnú slovenskú históriu tvorenia a zdokonaľovania rámca konceptu finančnej gramotnosti, ako aj na existenciu množstva vypracovaných, avšak rôznorodých a neúplných materiálov, je cieľom NBS vyvinúť aktivity na koordináciu verejného a súkromného sektora pri zjednocovaní konceptu finančnej gramotnosti a jeho rozšírení do všetkých kútov Slovenska. To je dosiahnuteľné len prostredníctvom zapojenia subjektov verejnej a súkromnej sféry, akademickej pôdy a neziskových organizácií.

Prioritou rovnako musia byť aktivity smerované na pomerne veľkú časť dospelaj slovenskej populácie, ktorá neabsolvovala finančné vzdelávanie v školách a má minimálne vedomosti v oblasti financií.

Misia NBS

- **Zvýšiť povedomie verejnosti o dôležitosti finančnej gramotnosti.**
Spotrebitelia by mali pochopiť, že porozumenie financiám pre nich osobne znamená lepšie finančné rozhodovanie a zvýšenie miery blahobytu.
- **Presvedčiť, že lepšia koordinácia aktivít finančného vzdelávania prinesie synergický efekt.**
Finančnému vzdelávaniu sa dnes venujú mnohí. Koordinácia týchto aktivít a programov bude znamenať, že sa energia na vzdelávanie využije efektívnejšie a vzdelávanie sa dostane k väčšiemu okruhu obyvateľov.
- **Iniciovať systematické meranie finančnej gramotnosti na Slovensku.**
Meranie umožňuje identifikovať hlavné nedostatky vo vzdelaní, určiť najviac ohrozené skupiny a efektívnejšie zacieliť vzdelávacie programy. Bez merania výsledkov vzdelávania nie je možné posúdiť, či je toto vzdelávanie účinné a aká je jeho efektívnosť. Hlavne pri dospeljej populácii sú existujúce merania finančnej gramotnosti nedostatočné tak rozsahom, ako aj možnosťou medzinárodného porovnania.

Strategické zameranie

Národná banka Slovenska v oblasti finančnej gramotnosti zameria svoje aktivity predovšetkým na dve oblasti:

a) Inštitucionálne (formálne) vzdelávanie zamerané na mládež a žiakov ZŠ a SŠ.

Hlavnými cieľmi NBS je pokračovanie v podieľaní sa na implementácii vzdelávania zameraného na podporu rozvoja finančnej gramotnosti s cieľom vybudovať dobré návyky pri práci s financiami a vysvetľovať problematiku finančného vzdelávania. Vzhľadom na zistené fakty o aktuálne prebiehajúcich aktivitách finančného vzdelávania a vzhľadom na postavenie a úlohu NBS, najväčší priestor a potrebu vidí NBS vo vzdelávaní a podpore učiteľov (trénerov). NBS chce rovnako využiť svoju prirodzenú autoritu a užšie koordinovať vzdelávacie aktivity súkromného a verejného sektora. Takto sa dá zvýšiť synergický efekt týchto aktivít a následne vyplniť medzery v systéme – tam, kde sú aktivity nedostatočné, tam ich posilniť.

Východiskovým bodom v tejto oblasti bude dôkladné zmapovanie subjektov, ktoré sa podieľajú na finančnom vzdelávaní, poskytovaných materiálov a rozsahu činností jednotlivých subjektov zapojených do aktivít v oblasti finančného vzdelávania. NBS vníma na trhu viacero subjektov a eviduje množstvo aktivít v oblasti finančného vzdelávania na Slovensku. Chce aktívne komunikovať s poskytovateľmi finančného vzdelávania

a podporovať a koordinovať ich aktivity. Cieľom NBS je vytvorenie prostredia (napr. portálu), kde budú zverejnené hlavné aktivity jednotlivých subjektov, ktoré môžu prispieť k rozšíreniu dostupnosti vzdelávania, online školení, a to aj v regiónoch. Cieľom zmapovania rozsahu činností konkrétnych subjektov z rôznych sfér je rozšírenie možností spolupráce medzi subjektmi a umožnenie proaktívneho plánovania aktivít, napr. dní finančnej gramotnosti v konkrétnom regióne. Značne sa tak môže zefektívniť a sprístupniť aktuálne poskytované finančné vzdelávanie verejnosti.

b) Následné (neformálne) vzdelávanie adresované dospeljej populácii.

Na Slovensku historicky značná časť populácie nemala možnosť absolvovať ciele finančné vzdelávanie na školách a zároveň sa aj finančné trhy neustále menia a vyvíjajú. Na slovenskom finančnom trhu sa pritom objavujú rizikové javy, ktoré môžu znamenať značné škody pre finančných spotrebiteľov. Preto aj finančné vzdelávanie musí reagovať na meniace sa podmienky a produkty finančného trhu.

Cieľom NBS v tejto oblasti je dospelým komunikovať formou vzdelávacích kampaní praktické a aktuálne témy v oblasti osobných financií, v ich rámci hovoriť o rizikách, ktorým čelia dospelí, a ako vyzerá uvedomené spotrebiteľské správanie v konkrétnej životnej situácii.

NBS identifikovala strategické skupiny v oblasti finančnej gramotnosti v SR, ktorým sa chce venovať:

Strategická skupina	Ohrozenie	Aktivity
Deti a študenti	• nedostatočné základné znalosti osobných financií • nedostatočné skúsenosti s finančnými produktmi	• vzdelávanie učiteľov • koordinácia vzdelávacích projektov • workshopy pre školy • Dni finančného spotrebiteľa
Aktívna populácia	• nadmerné zadlžovanie sa • nízky objem úspor • demografický vývoj • nové technológie	• vzdelávacie kampane • elektronické materiály • propagácia vzdelávania • Deň otvorených dverí
Starší a dôchodcovia	• nedostatočné skúsenosti s finančnými produktmi • nízky objem úspor • nové technológie • demografický vývoj	• vzdelávacie kampane • informačné letáky • workshopy
Osobitne zraniteľné skupiny*	• nadmerné zadlžovanie sa • nízky objem úspor • nové technológie	• vzdelávacie kampane • informačné letáky • koordinácia vzdelávacích projektov

*menšiny, migranti, zdravotne postihnutí, dlhodobo nezamestnaní, ...

Hlavné témy v oblasti finančnej gramotnosti a jednotlivé strategické skupiny obyvateľstva:

	Deti a študenti	Aktívna populácia	Starší a dôchodcovia	Osobitne zraniteľné skupiny*
Rozumné hospodárenie s domácim rozpočtom	●		●	●
Zodpovedné požičiavanie si		●	●	●
Nižšia finančná zraniteľnosť (sporenie/investovanie)	●	●		●
Výber vhodného finančného produktu		●	●	●
Zabezpečenie na dôchodok	●	●		
Bezhotovostné platby a hotovosť, rozpoznávanie falzifikátov	●	●	●	●
Ochrana osobných finančných údajov a podvody	●	●	●	●

Zameranie

Hlavné zameranie

*menšiny, migranti, zdravotne postihnutí, dlhodobo nezamestnaní, ...

Vydavateľ
© Národná banka Slovenska

Kontakt
Národná banka Slovenska
Imricha Karvaša 1
813 25 Bratislava
info@nbs.sk

Materiál bol prerokovaný v Bankovej rade NBS 22. 10. 2019.

Reprodukovanie na vzdelávacie a nekomerčné účely
je povolené s uvedením zdroja.